

**ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ АСПЕКТИ ФУНКЦІОНУВАННЯ
ЛЕКСИЧНИХ ФОРМ ДЕМІНУТИВНОСТІ В СУЧАСНОМУ
ІСПАНСЬКОМУ МАСМЕДІЙНОМУ ДИСКУРСІ**

Христина Лесько

Львівський національний університет імені Івана Франка

(вул. Університетська, 1, м. Львів, 79000)

Досліджено лінгвопрагматичні аспекти функціонування лексичних форм демінутивності в сучасному іспанському масмедійному дискурсі. Фактологічною базою статті слугували іспанська преса та мовлення радіо/телебачення. Виявлено, що функціонально-прагматична мобільність суфіксальних форм зменшувальності дозволяє їм виражати з однаковою ефективністю як пейоративну, так і позитивну конотацію.

Ключові слова: демінутив, позитивна/негативна конотація, функціонально-прагматична мобільність, категорія оцінки, емоційно-оціночний суфікс.

Вживання оцінних суфіксів демінутивності та аугментативності в іспанській мові є важливим прагматичним феноменом спілкування, за допомогою якого мовець може завуальовувати свої комунікативні інтенції, майстерно передаючи негативне чи позитивне ставлення до об'єкта висловлювання. Застосування даних суфіксальних утворень у мовленні відповідає всім процесам його суб'єктивізації, детермінованих культурним розвитком. Емотивно-оцінні форманти пропонують мовцю широку гаму семантико-прагматичних можливостей спілкування. Вони можуть виражати з однаковою ефективністю як об'єктивні розміри предмета, так і суб'єктивну оцінку. Значення об'єктивної/суб'єктивної зменшувальності часто накладається на семантику щирого, ніжного, лагідного ставлення до предмета

висловлювання, в той час як значення об'єктивної/суб'єктивної збільшувальності асоціюється з чимось грубим, брутальним та незграбним.

Систему функціонування емоційно-оцінних суфіксів в іспанській мові можна вважати певним відображенням менталітету, характеру й темпераменту іспанської нації. Позитивні конотації стосуються усього того, що сприймається мовцем як приємне та потрібне, а пейоративні наголошують на протилежних якостях предмета висловлювання. В основу вживання лексичних форм демінутивності та аугментативності покладено проблему психології людини, яка вміє до глибини душі любити і ненавидіти.

Актуальність і мета статті визначається потребою дослідити та порівняти особливості використання складної гами демінутивних емотивно-оцінних формантів як засобів вираження іронії, зневаги, насмішки, співчуття, образи, презирства або ж симпатії, співчуття, ввічливості, захоплення, схвалення у сучасному іспанському масмедійному дискурсі. Тобто за **об'єкт аналізу** взято прагматично-функціональні параметри демінутивних суфіксальних утворень.

Демінутивні суфікси є невід'ємною ознакою сучасного іспанського масмедійного дискурсу, в якому баззаперечно домінує авторська позиція, його суб'єктивне “я”. Автор створює властиву йому манеру подачі інформації, оцінює реальність відповідно до своїх переконань, преференцій та уподобань. Він схвалює або ж гостро засуджує об'єктивну реальність, вдаючись до вживання численних семантико-стилістичних ресурсів, серед яких важливе місце посідають демінутивні лексичні форми. Журналіст звертається до суфіксальних формантів суб'єктивної конотації з метою:

- виразити своє “активне” ставлення до предмета мовлення;
- вплинути на емоційну сферу реципієнта (на його почуття, емоції та розум);
- спонукати адресата (слухача, читача) до вироблення власної оцінки.

З-поміж семантико-стилістичних функцій передусім відзначимо применшування реальних розмірів предмета мовлення: *un pajarillo, una casita, un animalillo*. Наприклад: “*Fidel abrió religiosamente la cajita, extrajo un pingajo*

de plástico...” [La Razon. - 2010. - 19 січня.- с. 6]; “...*facilita la limpieza de las manos de los comensales con **toallitas** desinfectantes en las mesas...*” [La Razon.- 2010. - 19 січня. - с. 15]. Амадо Алонсо у своїй праці «Значення, емоція, дія та фантазія зменшувальних форм» все ж наголошує на домінуванні емоційного забарвлення демінутивів. Вчений зазначає: “Якщо основним смислом є все-таки зменшувальність, то вона виражається іншими лексичними засобами: *una cajita pequeña, una cosita de nada...*” [Alonso 1967, с. 48]. Наприклад: “***El animalillo es tan pequeño que apenas abulta lo que la goma de un lapicero...***” [ABC de Sevilla. - 2010. - 16 січня. - с. 10]; “...***pequeños pueblecitos aislados por la nieve...***” [cadena Tele.- 2010.- 25 січня]. На противагу ідеям Амадо Алонсо існує опозиційна точка зору, згідно з якою, афективна конотація зменшувальних форм є вторинною [Jover 1999, с. 12]. Проте ідея трактування демінутива як символу емоції все ж має більше прихильників.

Стилістичні функції лексичних форм демінутивності у сучасній іспанській масмедійній комунікації реалізуються через гіпокористики та евфемізми. Гіпокористичні функції полягають у наданні іменам суб'єктивної оцінки, використовуючи оцінні форманти із позитивним та пейоративним емоційним забарвленням. Без урахування контексту важко розкрити оцінну семантику цих суфіксальних лексем. Адже вони можуть передавати як позитивне суб'єктивне ставлення автора до об'єкта мовлення (напр.: “***Paquito Casado** —como se anunciaba en los carteles— era el vicedecano de los matadores de toros...*” [ABC de Sevilla. - 2010. - 16 січня. - с. 12]; “*Saray y su madre, **Pilarita**, ya son finalistas del concurso...*” [ABC de Sevilla. - 2010. - 16 січня. - с. 12]; “***El 'Pipita'** (Gonzalo Higua) terminó con molestias el partido del pasado domingo ante el Mallorca...*” [Radiocadena. - 2010. - 12 січня], так і неприховане негативно-деспективне: “*La ministrira de Fomento María Elena, Magdalena Alvarez ...¿Pero qué apoyo, **Elenita**, qué apoyo?*” [La Razon. - 2008. - 4 грудня. - с. 7]; “...*mientras el “águila de los Cárpatos”, **Zapaterito**, hablaba en la Asamblea Nacional, él, Fabius, hojeaba un catálogo de obras de arte*” [Libertad Digital. - 2005. - 23 березня. - с. 12]. Завдяки використанню оцінних пестливих форм пейоративної семантики автор висвітлює комічність політичних мотивів,

іронізує з приводу діяльності важливих посадових осіб, засуджує та викриває недоліки.

Демінутивні суфіксальні утворення є не менш ефективним механізмом утворення лексем з *евфемістичною конотацією* у засобах масової інформації. В сучасній іспанській мові евфемізми детермінуються моральними й релігійними чинниками, а їхнє безпосереднє використання у мовленні зумовлюється чітко вираженими інтенціями мовця. Евфемізми пом'якшують та вуалюють суть означуваного. Вдаючись до них, автор намагається приховати або ж зменшити своє зіткнення з неприємною для нього реальністю.

Евфемізми можуть бути як сталими замінами нейтральних позначень, так і оказіональними індивідуально-контекстними утвореннями. Посилене вживання евфемізмів у сучасній медіакомунікації спричинене намаганням замаскувати неприємну оцінку або ж надати їй емоційно-позитивного забарвлення. Зокрема, у рекламах спідньої білизни не вживається *bragas*, а *braguitas*, не *tanga*, а *tanguita*, не *calzón*, а *calzoncillo*, не *kilos*, а *kilitos*, не *gorda*, а *gordita* через евфемістичний характер демінутивів. Наприклад: “...*Confecciones Jayde te ofrece un catálogo de braguitas para mujer para tus compras de ropa íntima on-line...*” [www.confeccionesjayde.com]; “*Un par de kilitos de mas no tienen nada de malo, incluso esta nueva Jessica Simpson “rellenita” luce muy saludable*” [www.hollywoodosis.com]; “*Debe ser una bacterita. ¿Tienen mascotas?....ha de ser un virusito*” [www.lobusca.com]. Дуже часто спостерігається тісний зв'язок евфемізму та іронії: *dinerillo* у *eurillo*. У контексті повідомлення це виглядає так: “*Dubai World, el dinerito de muchos está en peligro...*” [www.lobusca.com]; “*Fernandez Ordonez plantea que los jubilados devuelvan los eurillos cobrados de mas ...*” [El jueves. - 2008. - 22 квітня. - с. 15].

Дискурсивні функції оцінних суфіксальних утворень демінутивності виражають у масмедійній комунікації емотивно-оцінне ставлення журналіста до позамовної реальності, передаючи його як позитивно-доброзичливу, так і зневажливо-іронічну оцінку. Присутній високий ступінь суб'єктивізму, який надає інформації конотативний відтінок симпатії, ніжності, захоплення, або ж

іронії, зневаги, образи, неприязності, докору. Через оцінні суфікси автор «маніпулює» реципієнтом, нав'язує йому свою позицію щодо висвітленої теми, здійснює психологічний вплив: “*Es el típico señorito andaluz que tanto daño ha hecho a la sociedad andaluza desde tiempos ancestrales...*” [El Mundo. - 2005. - 2 березня. - с. 9]; “*Este **Gobiernito**, además, miente, engaña y reprime a los familiares exigiéndoles silencio*” [Libertad Digital. - 2008. - 25 червня. - с. 16]; “*El frío hace disfrutar más del interior de estos **pequeños hotelitos confortables***” [El Mundo. - 2005. - 2 березня. - с. 19].

Демінутивні форманти є одним із продуктивних засобів вираження іронії в мовленні сучасних іспанських мас-медіа. Монтеc Хіральдо зазначає, що “демінутивізація якостей об'єкта призводить до того, що демінутив отримує іронічну конотацію”. [Монтеc Хіральдо 1970, с. 45]. Іронічним демінутивом називають такий демінутив, який передбачає наявність мовленнєвої гри, тобто, коли його пестливість є поверхневою, а, насправді, зроблено акцент на зовсім протилежних емоціях. Іронія дуже часто читається між рядками. Трапляється так, що сама контекстуальна ситуація допомагає зрозуміти, що ж насправді хотів сказати автор, як він ставиться до предмета висловлювання. Іронічна конотація суб'єктивно-оцінних суфіксальних утворень в окремих випадках може бути позитивно забарвленою (зі знаком “+”), коли автор “по-доброму” насміхається над об'єктом висловлювання та зменшує дистанцію між ним та реципієнтом: “*Un **chulito** de fanfarria. “Sherlock Holmes”;* “*... por qué **mi primillo** estaba enamorado de Veronica en el despertar de sus instintos...*” [La Razon. - 2010. - 19 січня. - с. 9]; або ж зі знаком “-“, де присутнє гостре негативне спрямування: “*...¿Y esa **vocecita**? ¿Dónde me dejan **la vocecita** de La Maleni? Es como la voz de Gracita Morales...*”; “*Era tan de los 70 **el discursito** de ZP ayer en la Asamblea Nacional*” [El Mundo. - 2005. - 2 березня. - с. 16]; “*El visible e incómodo cabreo con que respondió ZP a la pregunta ...muestra la mala conciencia con que se va a tragar **el regalito** de Obama...*” [ABC de Sevilla. - 2010. - 16 січня. - с. 22]. У наведеному прикладі автор не лише виражає своє незадоволення діями об'єкта, висміює та засуджує їх, а й здійснює

мовленнєвий вплив на адресата, стимулює його до вироблення подібної суб'єктивної позиції.

Широке застосування оцінних суфіксів зменшувальності у засобах масової інформації спричинене здатністю формантів передавати *гостру негативну оцінку* дій, явищ комунікативної ситуації тощо. Наприклад: “***La ministrita de culturilla española es de cuidado: representa al lobby de las cejotas...***” [ABC de Sevilla. – 2009 .- 23 вересня. - с. 9]; “***Los polítiquilos de hoy practican a conciencia la infidelidad verbal. Lo que dicen no es la verdad, ni la conocen***” [Libertad Digital. - 2009. - 26 жовтня. - с. 23].

З'являється настільки широкий аспект пейоративних відтінків висловлювання, що й неможливо їх класифікувати, а такі слова як *mujercita*, *hombrecito*, *españolito*, вже давно стали кліше: “***Sin embargo, el españolito de a pie es muy dado a la crítica fácil, a los juicios sin conocimiento de causa y a conocer las soluciones de todos los problemas menos de los suyos propios***” [La Razon.- 2010. - 19 січня. - с. 13]. Для адекватного сприйняття завуальованої інформації автор виділяє суттєве, щоб реципієнт мав змогу правильно інтерпретувати внутрішній ідейний зміст поданої інформації, зрозуміти емоційну оцінку відправника та відчуту пануючу атмосферу. Наприклад, у випадку “***Mercedes Sosa era una mujercita muy coqueta, sensual, cariñosa...***” [El Universal. - 2009. - 5 жовтня. - с. 9] демінутив *mujercita* забарвлений позитивною семантикою, на що вказують такі прикметникові лексичні ресурси, як *coqueta*, *sensual* та *cariñosa*. У контексті ж статті “***Muchos rumores hay últimamente sobre la posibilidad de que la mujercita de Tom Cruise vuelva a estar embarazada...***” [www.poprosa.com] домінуючим відтінком згаданого суфіксального утворення є негативність. Пестлива форма *mujercita* є лише зовнішньою, а наспраді сприймається як яскравий виражальний засіб приниження, неповаги до об'єкта мовлення.

Деспективний демінутив застосовують для вираження неприхованої антипатії мовця, його яскраво вираженого роздратування та засудження дій деномінанта. Журналіст не приховує свого негативного ставлення до певних дій об'єкта і вдається до відкритої образи. В іспанському масмедійному тексті суфіксальні лексеми деспективного типу переважають у політичних хроніках.

Вони характеризують людей, які мають пряме чи опосередковане відношення до влади. Наприклад: “*El rostro desencajado de la ministrita de Defensa balbuciendo imbecilidades es el retrato del mal..*” [Libertad Digital. - 2009. - 5 листопада. - с. 18]; “*Andrés Ayala, portavoz de Fomento del Partido Popular dijo sobre Magdalena Álvarez que esta pese a ser maleducada y que se comporta como una señorita*” [La Voz Digital. - 2007. - 16 серпня. - с. 11]. В окремих випадках невдоволеність навколишнім станом речей інтенсифікується шляхом залучення додаткових лексичних ресурсів, своєрідних інтенсифікаторів негативних рис, які підкреслюють емоційну напруженість автора: “*No sé por qué me parece a mí que, una vez más en esta Españita nuestra tan jodida, hemos hecho el tonto con Fernando...*” [El Mundo. - 1994. - 12 березня. - с. 23]; “*Ya no deberían servir en la próxima campaña los topicazos de los pobres y los ricos, los señoritos “fachas” y los progresistas*” [La Razon. - 2010. - 19 січня. - с. 17]. Мовець робить наголос на своєму далеко “не найкращому” ставленні до предмета мовлення, що характеризується небажаними властивостями чи діями, висловлюючи, таким чином, своє відверте невдоволення та обурення реальним станом речей. Інтерпретація подій шляхом залучення демінутивних утворень пейоративної конотації навіює реципієнтам думку про необхідність змін у суспільстві через прихід до влади нових людей.

Що стосується оцінних суфіксів *позитивної конотації*, то вважається, що ними у масмедійному дискурсі, як і в мовленні загалом, зловживають представниці жіночої статі. Стиль спілкування жінок, на відміну від чоловіків, менш прямий. Відома іспанська дослідниця особливостей мовлення жінок та чоловіків П. Г. Моутон у своїй книзі “Так розмовляють жінки” зазначає: “Експресивність і м’якість мовлення жінок досягається за допомогою численних ресурсів, а саме: використання прикметників, найвищих ступенів порівняння, часток інтенсифікації, демінутивів та експресивних слів, мелодійної інтонації” [Mouton 2003, с. 18]. Жінки, зазвичай звертаються до різних мовленнєвих методів, спрямованих на вилучення агресії з процесу спілкування та завуальовування неприємної інформації (евфемізми). На присутність жінки у масмедійному дискурсі вказує чимала кількість пестливих

лексем, які виражають низку суб`єктивних почуттів: симпатію, ласку, любов, співчуття тощо. Пальмову гілку тут, безперечно, отримує оцінний суфікс *-ito*. У медійних текстах це виглядає так: “*Al concierto del grupo Pereza llegarán muy **chiquititas** personas...*” [Radiocadena Ser.- 2010.- 25 січня]; “*...Como estamos a 10 grados bajo cero, el tiempo hace muy **fresquito**...*” [Radiocadena Ser. - 2010. - 25 січня]; “*Y es que sus **modelitos**, tanto en la alfombra roja como en la calle, son fotografiados...*” [Telva. - 2010. - 1 січня. - с. 22]; “*Arbolitos de Navidad artificiales subieron 45% promedio en el año*” [Tele 5.- 2009.- 23 січня]; “*Está **pegadito** a Disneyland y aunque es un poco más pequeño tiene mucho qué ver...*” [Telva. - 2010. - 1 січня. - с. 18]; “*Siendo todavía niña se quedó **cojita**...*” [ABC de Sevilla. - 2010. - 16 січня. - с. 21].

Отже, демінутивні утворення із пестливим та деспективним значенням є ефективним засобом передачі суб`єктивно-оцінної інформації у масмедійному дискурсі. Функціонально-прагматична мобільність афективних суфіксальних формантів полягає у їхній здатності знижувати або підвищувати стиль, надаючи йому як позитивних, так і негативних конотацій [Помірко 1987, с. 104]. Привертає увагу домінування у сучасній іспанській масмедійній комунікації негативної оцінки, що передає невдоволеність існуючим станом речей, бажання змін на краще. Перевага негативних емоцій пояснюється їхньою ефективністю у процесі психологічного впливу на реципієнта, у спонуканні останнього до певних дій.

Оцінно-емотивні суфікси поживляють процес іспанського масмедійного мовлення. Однак існує думка, що потрібно відмовлятися від надмірного вживання даних суб`єктивно-оцінних лексем для того, щоб уникнути можливого непорозуміння у процесі подачі та сприйняття інформації. Мовленню сучасних ЗМІ бракує незаангажованості, реципієнт не відчуває свободи у виробленні власної оцінки щодо присутніх у суспільстві явищ.

Розглянуті у статті матеріали мають наукове значення, є актуальними передусім для укладання навчальних посібників зі стилістики чи лексикології та цінними при подальшому описі лінгвопрагматичних характеристик

лексичних форм демінувативності та аугментативності в сучасному іспанському масмедійному дискурсі.

1. *Балли Ш.* Общая лингвистика и вопросы французского языка.– М.: Изд-во ин. лит., 1955. – 416 с.
2. *Бацевич Ф. С.* Основи комунікативної лінгвістики. – Київ: Академія, 2004. – 342 с.
3. *Вольф Е. М.* Функциональная семантика оценки.- М.: Наука, 1985. - 222с.
4. *Космеда Т.* Аксіологічні аспекти прагмолінгвістики: формування і розвиток категорії оцінки.- Львів: ЛНУ ім. І.Франка, 2000. - 335 с.
5. *Помірко Р. С.* Димінутивність/аугментативність як засіб експресивності іспанської мови// Іноземна філологія/ Ред. Карпин Д.С. - Львів, 1987. - 125 с.
6. *Помірко Р. С.* Семантика димінутива і принципи його структурного синтезування в іспанській мові// Іноземна філологія/ Ред. Сідлович Л. І. - Львів, 1989.
7. *Теля В. Н.* Коннотативный аспект номинативных единиц.- М.: Наука, 1986. - 141с.
8. *Теля В. Н.* Человеческий фактор в языке: механизмы экспрессивности. - М.: Наука, 1986.- 214с.
9. *Alonso A.:* - Noción, emoción, acción y fantasía de los diminutivos en estudios lingüísticos. Temas españoles.- Madrid: Gredas, 1967. - 312 с.
10. *Cáceres:* - Sufijos aminorativos en español. Univ. de Extremadura, 2001. - 256 с.
11. *Fernández N.:* - Algunos datos. Aumentativos. Diminutivos.- Madrid: Coloquio, 1982.
12. *Jover J.:* - Formación de palabras en español.- Barcelona: Octaedro, 1999.
13. *Monge F.:* - Aspectos de la sufijación en español. Revista española de Lingüística, 1996.
14. *Montes Giraldo:* - Funciones del diminutivo en español. Ensayo de clasificación.- Madrid, 1970.- 312 с.

15. *Mouton G. P.* Asi hablan las mujeres.- Madrid: Esfera, 2003.- 96 c.
16. Real Academia Española:- Diccionario de la lengua española.- Madrid: Espasa Calpe, 1984.

Ілюстративний матеріал

1. El Mundo (www.elmundo.es): 2/03/05; 12/03/94;
2. ABC de Sevilla (www.abc.com): 16/01/10;
3. La Libertad Digital (www.lalibertaddigital.com): 23/03/05; 11/05/09;
4. La Voz Digital (www.lavozdigital.es): 16/08/07;
5. El Jueves (www.eljueves.es): 22/04/08;
6. El Universal (www.eluniversal.com): 15/10/09; 15/10/09; 28/11/09;
7. La Razon (www.larazon.es): 19/01/10; 4/12/08;
8. Telva (www.telva.com): 01/01/10;
9. La cadena Ser (www.cadenaser.com);
10. Tele 5 (www.telecinco.es)
 - www.confecionesjayde.com
 - www.hollywoodosis.com
 - www.lobusca.com
 - www.poprosa.com
 - www.radares110mb.com

LINGUO-PRAGMATIC ASPECTS OF THE LEXICAL FORMS OF DIMINUTIVITY IN THE MODERN SPANISH MASS MEDIA DISCOURSE

Khrystyna Lesko

The Ivan Franko National University of L'viv

(1, Universytets'ka St., L'viv, 79000)

The paper deals with the pragmatic peculiarities of functioning of the lexical diminutive forms in the modern Spanish mass media discourse. A lot of attention is paid to the ability of these appreciable suffixes to convey either positive or

peyorative connotations, to transmit, thus, the author's attitude towards the extralinguistic reality.

Key words: diminutive, positive/negative connotation, functional-pragmatic mobility, category of valuation, emotional-appreciable suffixe.

ЛИНГВОПРАГМАТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ФУНКЦИОНИРОВАНИЯ ЛЕКСИЧЕСКИХ ФОРМ ДЕМИНУТИВНОСТИ В СОВРЕМЕННОМ ИСПАНСКОМ МАССМЕДИЙНОМ ДИСКУРСЕ

Кристина Лесько

Львовский национальный университет имени Ивана Франко

(ул. Университетская, 1, г. Львов, 79000)

Исследованы лингвопрагматические аспекты функционирования лексических форм деминутивности в современном испанском массмедийном дискурсе. Фактологической базой статьи является испанская пресса и радио/телевещание. Выявлено, что функционально-прагматическая мобильность суффиксальных форм деминутивности позволяет им выражать с одинаковой эффективностью как пейоративную, так и позитивную коннотацию.

Ключевые слова: деминутив, позитивная/негативная коннотация, функционально-прагматическая мобильность, категория оценки, эмоционально-оценочный суффикс.

Статья надійшла до редколегії 25. 02. 2010

Прийнята до друку 05. 03. 2010